

● Zoo im Kurpark Cuxhaven

Západní okraj ústí Labe do moře je nejsevernějším bodem německé spolkové země Dolní Sasko. Jen několik set metrů od něj se v Döse, místní části města Cuxhaven, nachází pětihektarový lázeňský park (Kurpark Döse) s malou zoo. Její příběh je trochu jiný než u předchozích dvou případů, přesto v něčem podobný. Park byl budován v letech 1935–36 a i vznik chovatelské expozice se datuje do tohoto období. První zvířata sem přivezli námořníci. Za druhé světové války byla převezena do zoologických zahrad v Hannoveru a Hamburku. V r. 1954 vznikla Společnost přátel lázeňského parku (Gesellschaft der Freunde des Kurparks) a stavy zvířat se začaly opět zvyšovat. Rolf Stelly (1963) ve svém průvodci po západoněmeckých zoo zaznamenal i zdejší areál s tím, že zaujímá plochu 0,43 ha a skládá se z nádrže pro tuleň a Louky mořských ptáků (Seevogelwiese). Z tehdy chovaných druhů zmiňoval plameňáky, racky, tereje bílé (*Morus bassanus*), volavky, jeřáby, pelikány, a dokonce alkouna z rodu *Uria*. Plameňáky na rybníku zachycují i dobové pohlednice. Dříve tu byl chován také tučňák brýlový (*Spheniscus demersus*, Zootierliste 2021).

Aktuálně zoo stále zabírá plochu asi 0,4 ha, na což v parku navazuje Kachní rybník s informačními tabulemi – dříve s plameňáky, dnes hlavně se zcela volně žijícími vodními ptáky. Webová stránka zařízení snad proto uvádí plochu 1 ha. Ačkoli web zoo ještě v r. 2021 zmiňoval na 50 druhů zvířat ve 250 jedincích, již Dirk Petzold a Silke Sorge (2012) uváděli jen 25 druhů ve 150 exemplářích s tím, že v předchozích letech byla druhová skladba silně redukována.

V současnosti jde spíše o ptačí park než všeobecnou zoo. Výrazně převažují zejména místní druhy – např. výr velký (*Bubo bubo*) a vzhledem k poloze bezprostředně u Severního moře také bahňáci jako vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), ústříčnick velký (*Haematopus ostralegus*), tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*). Za zmínku stojí kajka mořská (*Somateria mollissima*), kterou tu je možné pozorovat i volně na moři. Největší raritou byli po desítky let terejové bílé (obr. 4), kteří se zde dokonce

4 a 5 Terej bílý (*Morus bassanus*, obr. 4) a expozice tučňáků Humboldtových (*Spheniscus humboldti*, 5), Zoo im Kurpark Cuxhaven, Německo. Snímky L. Nekolného

úspěšně rozmnožovali. V Cuxhavenu je vystavovali minimálně od 60. let 20. století, protože druh zmiňuje již R. Stelly (1963). Původně velká kolonie se však výrazně zmenšila. Pro mořské ptáky jsou nyní k dispozici dvě velké voliery, z nichž jedna byla dříve i průchozí.

Největší lákadlo pro návštěvníky představují tučňáci Humboldtovi (*S. humboldti*, obr. 5), jejichž veřejné krmení se koná každé odpoledne. Skupina však čítá jen několik málo jedinců (na konci r. 2017 jich bylo 6, každý měl jméno) a odchovy jsou vzácností – po r. 2003 se podařily jen v r. 2018. Z exotických druhů nechybějí zebříčky pestré (*Taeniopygia guttata*), hrdličky chechtavé (*Streptopelia roseogrisea*) nebo papoušci – např. mníšek šedý (*Myiopsitta monachus*), amazoaň modročelý (*Amazona aestiva*), společnou expozici obývají andulky vlnkované (*Melospitacus undulatus*) a domácí morčata. Ze savců jsou dále chovány veverky, ovce ouessantské a drápkaté opice tamarini pinčí (*Saguinus oedipus*), kteří odchovávají i mláďata.

Některé druhy mají dlouhou tradici chovu, ale také tady je patrná zásadní proměna skladby zvířat. Historicky tu žili i větší savci – tuleni, kteří byli k vidění právě už na samém počátku existence zoo.

V r. 1963 bylo chováno hned 8 tuleňů obecných (*Phoca vitulina*) a jeden tuleň kuželozubý (*Halichoerus grypus*). V r. 1976 zde vznikl bazén, který využívali až do r. 2009, kdy byl ukončen chov posledních tří samic. Web zoo sice ještě v r. 2021 uváděl, že je bazén prázdný a čeká se na finance pro jeho rekonstrukci a obnovení chovu, ale původní stavba již byla zasypána. K jedinému odchovu tuleňů došlo v 90. letech 20. století. V r. 1981 se tu krátce objevila samice tuleň kroužkovaného (*Pusa hispida*) žijícího v polárních oblastech. Tento druh patřil přitom v historii evropských zoo k chovaným naprosto výjimečně (Zootierliste 2023).

Závěrem

Některé malé zoo mají velmi dlouhou tradici srovnatelnou s významnými evropskými zoologickými zahradami, některé dokonce i delší. Tato zařízení dokládají, že k proměnám nedochází jen u velkých a vědecky řízených zoo. Často z nich postupně změnou náhledu na potřebné životní podmínky zmizela velká a exotická zvířata jako velké šelmy, lidoopi, jiní velcí primáti nebo ploutvonožci. Malé městské zoo s exotickými taxony se, jak ukazují příklady z Francie, mohou změnit ve farmaparky zaměřené na domestikovaná zvířata. Popularita farmaparků přitom po celé Evropě stále roste, vznikají další nové a chov zvířat na „babiččiných dvorcích“ je stále častější i v největších zoologických zahradách (Živa 2021, 5: CLV). Ve vysoce urbanizované společnosti mají takto zaměřené expozice značný význam pro vzdělávání a osvětu městského člověka, zvláště dětí. Rolí je i ochrana dnes již málo využívaných, vzácných plemen hospodářských zvířat.

Je zřejmé, že tlak veřejnosti a volební programy politiků mnohdy neumožňují na malých plochách chovat divoké druhy. Ale uchování oázy se zvířaty ve městech je velmi důležité. I tyto malé zoo mohou mít své ikonické obyvatele (makaky, tučňáky), kteří by ve velkých zoologických zahradách byli jen jedním z mnohých. Zároveň leckdy vystavují vzácné chované druhy (např. tereje nebo zmíněné ohrožené, často jen regionálně vyšlechtěné domestikované taxony). I tímto způsobem mohou přispívat k ochraně přírody i našich dějin a regionální identity. Pro doplnění uvedme, že několik případů zaniklých zoo v městských parcích na českém území je zmíněno v časopise Historická geografie (Nekolný 2023). Šlo však především o zoo specializovaných chovatelských spolků.

Zoologické zahrady mohou měnit své zaměření a základní podstatu, i když se nacházejí stále na stejném místě. Jsou spjaty s vývojem společnosti a s historií svého města. V určité podobě ji v sobě nesou dále rovněž v dobách, kdy už kvůli tlaku společnosti nemohou vystavovat tak atraktivní živočichy. Cíle a charakteristiky se mění, aby mohly nadále existovat. Jinak jim hrozí zánik, což u malých zoologických zahrad platí dvojnásob.

Seznam použité a doporučené literatury je uveden na webové stránce Živa.

